

γμῆ ἐζεύχθησαν οἱ ἴπποι. Ἡ Μαρία ὑπῆγε νὰ ἀποχαιρετίσῃ διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν τᾶφον τῶν γονέων τῆς, τεθαμμένων ὀπισθεν τῆς ἐκκλησίας. Ἡθέλησα νὰ τὴν συνοδεύσω, ἀλλ' ἐκείνη μὲ παρεκάλεσε νὰ τὴν ἀφήσω νὰ ὑπάγῃ μόνη, καὶ ἐπανῆλθε μετὰ μικρὸν, χέουσα δάκρυα ἐν ἀφασίᾳ. Ὁ παπᾶ Γαρασίμ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἐξῆλθον εἰς τὴν ἐξωθύραν ἵνα μᾶς προέμψωσι. Ἐκαθήσαμεν ἐντὸς τῆς κιθίτικας ἡ Μαρία, ἡ Παλάσκα καὶ ἐγώ, ὁ δὲ Σαβέλιιτις ἀνεριχθήθη καὶ αὐθις εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος.

«Εἰς τὸ καλό, Μαρία Ἰβανόβνα, ἀγαπημένῃ μου περιστεροῦλα εἰς τὸ καλό, Πιότρ Ἀνδρέιτις, χρυσό μου γεράκι, μᾶς ἔλεγεν ἡ ἀγαθὴ παπαδιά· καλὸ κατευόδιον καὶ ὁ Θεὸς νὰ σᾶς τὰ φέρῃ δεξιᾶ.»

Ἀνεχωρήσαμεν. Ὅπισθεν τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας τοῦ φρουράρχου εἶδον τὸν Σβαμπρῖνην ὄρθιον ἡ μορφή του ἐξέφραζε στυγνὸν μῖσος. Δὲν ἠθέλησα νὰ ἐπιδείξω ἀνάνδρωσ τὸν θρίαμβόν μου πρὸς ἐχθρὸν καταβεβλημένον καὶ ἀπέστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς.

Τέλος διέβημεν τὸν κυριώτερον προμαχῶνα καὶ ἐγκατελίπομεν διὰ παντός τὸ φρούριον Βελογόρσκ.

[Ἔπεται τὸ τέλος.]

**Π.

Ο ΕΛΛΗΝ ΦΟΙΤΗΤΗΣ

ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Πανεπιστήμιον! Ὡ πελώριον πέτρινον Ἡ μὲ τὰς ἐρυθράς σου στοάς, τοὺς μαρμαρίνους σου διαδρόμους, καὶ τοὺς φρουροῦντας τὴν εἴσοδόν σου ἀνδριάντας· ἡσθάνθης ποτὲ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων σου θεμέθλων τὸ ρίγημα τῶν συγκινήσεων ἃς προξενεῖς, ἐνόησες ποτὲ εἰς ποῖον ῥεῦμα πύθων καὶ ἐλπίδων ἀπὸ τεσσαράκοντα ἔξ ἑτῶν ῥέον πρὸς σὲ ἀντανακλάται ἡ φαιάσου εἰκῶν, καὶ ὑπὸ ποῖα στήθη πόσαι καρδία πάλουσι ἐπὶ τῇ ὄνειροπολήσει σου ἢ τῇ ἀναμνήσει σου πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχουσιν Ἕλληνες, ἐν ταῖς πόλεσιν αἵτινες λούουσι τὰ κράσπεδά των εἰς τῆς θαλάσσης τὰ κύματα, ἢ ἐν τοῖς χωρίοις ἅτινα κρύπτονται ἐν καταπρασίῳ ὑπωρεῖα γραφικῆς κοιλάδος; Διότι εἶσαι πανταχοῦ γνωστὸν, ὦ Πανεπιστήμιον, κατὰ παραδόσιν, ὡς ἦρος τις μυθικός, καὶ ἐκεῖ ὅπου εἶνε ἄγνωστος—ἢ ἀγνώριστος—ἡ ὠραία γλῶσσα εἰς ἣν διδάσκονται οἱ προσήλυτοί σου, καὶ ἐκεῖ ὅπου οὐδ' ἐκ τῶν πενταλέπτων ἔτι δὲν εἶνε γνωστὴ τοῦ Γεωργίου ἢ μορφή, καὶ ἐκεῖ ὅπου αὐτὸ τὸ ὄνομά σου ἐντὸς στομάτων χωρικῶν στρεβλοῦται καὶ ἀκρωτηριάζεται ἀλλὰ μετὰ συγκινήσεως. Πόσοι πρὸς τὸ ἄκρον τοῦ ὀρίζοντός των σὲ διαβλέπουσι διὰ τῆς φαντασίας, πόσοι ἀφυπνίζονται τὴν αὐγὴν ἢ κατακλίνονται τὴν ἐσπέραν μὲ τὸ ὄνομά σου

εἰς τὰ χεῖλη των ὡς προσευχὴν, καὶ πόσαι διανοίαι ἢ χεῖρες διὰ σὲ τίθενται εἰς κίνησιν! διὰ σὲ στάχεις ξανθοὶ μεστοῦνται, κλήματα κάμπτονται ὑπὸ ἠλεκτρόχροας βότρυς, καπνοδόχοι ἐργαστασίων ἀναπέμπουσι τολύπας καπνοῦ, τροπίδες πλοίων διαυλακοῦσι τὰ κύματα. Πόσαι δὲ προσδοκίαι καὶ πόση στοργὴ ὡς ἀκτίνες συγκεντροῦνται εἰς σὲ πανταχόθεν, καὶ ποσάκις ἐν ᾧ ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, αἱ ἀδελφαὶ κάθηνται περὶ τὴν τράπεζαν καὶ μένει θλιβερῶς κενὴ μία θέσις παρακάθησαι σὺ φανταστικῶς εἰς τὴν θέσιν ταύτην μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ὄντος τὸ ὅποιον σοὶ ἔχουν ἐμπιστευθῆ! Καὶ πῶς σὲ φαντάζονται, ὑπερφυσικῶς θαυματουργόν τι ἐργαστάσιον παραλαμβάνον ἀπὸ τῆς μιᾶς σου θύρας ἀκατέργαστα παιδάκια καὶ παραδίδον αὐτὰ ἐκ τῆς ἄλλης ἐπιστήμονας ἄνδρας, καὶ τοιοῦτο εἶνε τὸ γόητρόν σου, ὥστε ὅταν μετὰ πέντε ἔτη ἐπανακάμψῃ διπλωματοῦχος εἰς τὴν πατρίδα του ὁ φοιτητῆς σου, οἱ γονεῖς του, οἱ συμπατριῶταί του, πάντες, ἂν εἶνε δικηγόρος τῷ ἐμπιστεύονται τὴν περιουσίαν των, ἂν εἶνε φιλόλογος τὰς κεφαλὰς τῶν παιδιῶν των, ἂν εἶνε ἰατρός ἢ φαρμακοποιὸς τὴν ζωὴν των, ἂν εἶνε θεολόγος τὴν ψυχὴν των . . .

*

*

Μετὰ τὸν Ἰούνιον τὸ Πανεπιστήμιον μένει ἄφωνον ὡς κενὴ φωνεᾶ ἀπαστρέπτει ἡ λευκότης τῶν Προπυλαίων του ὑπὸ τὸν θερινὸν τῶν Ἀθηνῶν ἥλιον πυρακτοῦντα τὰ μάρμαρά των· ἂν δὲ καὶ ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς βαρεῖς τῆς τόμους νὰ χρησιμοποιοῦσιν ἐπὶ δίμηνον δι' ἑαυτοὺς τὴν νύσταν ἢ ἀπέλιπον ἐπὶ τῶν σελίδων των τὰ ὄμματα τῶν ἀγνωστών αὐτῶν, καὶ μένωσι κατάκλειστοὶ πᾶσαι αἱ πράσινοι κιγκλιδωταὶ θύραι τοῦ Πανεπιστημίου, τότε ὁ βλέπων ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τῶν ἐγκαταλειμμένων πραγμάτων ἐπιπασσομένην κόνιν, καὶ τρεῖς νεκροὺς τὸν Γρηγόριον, τὸν Φερραῖον, τὸν Κοραῖν, ἀκινήτουντας ἐν τῇ μαρμαρίνῃ των στάσει, παραπλεύρως δὲ τὴν ἀρχαιότητα ἀποπνέουσιν—καὶ τοι νεωτάτην—Ἀκαδημειαν μετὰ τῶν ἐπὶ τῶν στύλων τῆς θεῶν, τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, φαντάζεται πρὸς στιγμὴν ὅτι μετήχθη εἰς ἀνασκαφεῖσάν τινα συνοικίαν νεκροπόλεως ἀφ' ἧς ἤρθη αἴφνης τὸ κάλυμμα τῆς λάβδας καὶ τοῦ χρόνου. Ἄλλ' ὑπάρχει τι ζῶν, κινούμενον, ὡς καρδία τοῦ Πανεπιστημίου πάλλουσα: τὸ ὠρολόγιον, τὸ ὡς ὀφθαλμὸς Πολυφήμεου στοργγγύλιον. Ἐνίοτε μόνον ὑπὸ ἀλεξήλιον φουστανελοφόρος τις ἐπαρχιώτης ἢ φεσοφόρος ἐξωμερίτης ἀναβαίνουσι, σκαρδαμύσσοντες ἐκ τῆς ἀνταυγείας τῶν μαρμάρων, μέχρι τῶν Προπυλαίων καὶ ἴστανται μετὰ σεβασμοῦ πρὸ τῶν διαρραγέντων τῆς δουλείας μας ἐμβλημάτων, τῆς ἀλύσεως καὶ τοῦ σχοινοῦ τῶν

δύο πρωτομαρτύρων τῆς ἔθνεγερσίας ἡμῶν· κάπου κάπου, τελειόφοιτός τις τοῦ Γυμνασίου, μέλλον φοιτητής, διέρχεται τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου παρατηρῶν αὐτὸ μετὰ συγκινήσεως καὶ ὑποσχόμενος εἰς ἐκυτόν, — ὦ ὑποσχέσεις τοῦ ἔρωτος πόσον εἶσθε αἰώνιοι πρὸ τῶν ὑποσχέσεων τούτων! — νὰ εἶνε ἐπιμελέστατος, νὰ μὴ λείπη στιγμήν ἀπὸ τὴν αἵθουσαν τῶν παραδόσεων, μόλις νὰ τρώγῃ βιαστικὰ κάτι καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ νὰ χωνεύῃ τὸ φαγητόν του μετὰ τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν θέσιν του, νὰ τὸν συναντᾷ ἢ πρῶτα μεταβαίνοντα καὶ ἢ ὑπὸ τῶν γλωσσίδων τοῦ φωταερίου διαστιζομένη ἐσπέρα ἀπερχόμενον, νὰ συναρπάζῃ τὴν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν ὑφηγητῶν ἀκόμη ἄλλην τὴν ἐπιστήμην διὰ τοῦ ἐγκεφάλου του καὶ τοῦ μολυβδοκοινδύλου του, καὶ νὰ τὴν ἀποθηκεύῃ τὴν νύκτα ἐν τῷ δωματίῳ του εἰς τετράδιον· ν' ἀναδειχθῇ, νὰ διαπρέψῃ, νὰ γείνη ἕξοχος!

*
* *

Ἄμα προσεγγίσῃ ὁ Σεπτέμβριος τὸ Πανεπιστήμιον ἀποσείει τὸν λήθαργόν του καὶ τὴν κόνιν του· ἀφυπνίζεται· ἡ γλαυξ, τὸ σύμβολον τοῦ Πανεπιστημίου, ἀκίνητος τέως μένουσα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κρήνης του καὶ τῶν κιγκλιδωτῶν θυρῶν, δίδουσα τὸ σύνθημα τῆς κινήσεως ἀρχίζει νὰ περιφέρηται ἐν τοῖς διαδρόμοις κεντημένη ἐπὶ τοῦ περιλαιμίου καὶ τοῦ πηλικίου τῶν ἐν στολῇ κλητῆρων· φοιτηταὶ συναθροίζονται, περιεργάζονται τὸ Πανεπιστήμιον, ἀπαρτίζουν ομίλους, καὶ ἀκούονται ἐκπληξέεις συναντήσεων καὶ φιλήματα ἡχηρὰ καὶ φωναί: ὅπουλε, ἀνε, ἀκη, ἕα, ἄ, ἀτε, ἴδη, ἀδη, ὄγλου, καὶ ὅλα τὰ πατρωνυμικὰ προϊόντα, τὰ διὰ καλλιέργειας τῶν γενεῶν παραχθέντα, τὰ ὅποια ἐξαποστέλλει εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἡ Πελοπόννησος, ἡ Κρήτη, ἡ Λακωνία, ἡ Ἀττικὴ, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Ρούμελη, αἱ νῆσοι, ἡ μικρὰ Ἀσία.

*
* *

Μόλις προκηρυχθῶσιν αἱ ἐγγραφαὶ οἱ ἀπόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου ἀνυπομονοῦντες νὰ γείνωσι φοιτηταὶ εἰσορμῶσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· οἱ τῶν ἄλλων ἐτῶν δὲν σπυδουσι πολὺ νὰ ἐγγραφῶσιν· ἐξητησίσθη ὁ ἐνθουσιασμός των, καὶ ἔπειτα εἰξεύρουσιν ὅτι ἡ ἀπειλὴ τῆς Πρωτανείας περὶ πάυσεως τῶν ἐγγραφῶν μετὰ τὴν 15ην Σεπτεμβρίου εἶνε ἐπιεικῆς φοβέρα, ὡς ἀπειλὴ μᾶμης κατὰ τῶν ἐγγόνων τῆς, μὴ καταλήγουσα μὲν εἰς φιλήματα ὡς ἐκεῖνη ἀλλ' οὔτε εἰς τιμωρίαν· ἀλλ' οἱ πρωτοστεῖς, ἐνθουσιώδεις καὶ ἄπειροι, πιστεύοντες ἀκόμη ὅτι ἐκτὸς τῶν βιβλίων αἱ λέξεις διατηροῦσι τὴν σημασίαν ἣν ἔχουσιν ἐντὸς αὐτῶν, εἰσέρχονται

καθ' ὁμάδας εἰς τὸ πρὸς ἐγγραφὴν γραφεῖον, κρατοῦντες ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν τὸ ἀπολυτήριο των· παρατάσσονται ὀρθοὶ πρὸ τετραγώνου τραπέζης ἧς ὀπισθεν κἀθῆται ὁ γηραιὸς ὑπογραμματεὺς μὲ τὰ ὄμματούχλια ἐπὶ τῆς βίνος καὶ τὸ μητρῶν ἀνοικτὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης· ἔρωτᾷ ἕκαστον καὶ ἕκαστος ἀποκρίνεται μετὰ βαθείας συγκινήσεως προφέρων τὰ πεζότατα τῶν πραγμάτων: τὸ ὄνομά του, τὴν πατρίδα του, τὴν ἐπιστήμην, τὸ ὄνομα τοῦ ἐγγυητοῦ, τὴν περιουσίαν του. Βομβοῦσι δὲ τοσαῦτα ἐλπίδες ἐν τῇ κεφαλῇ του, οἱ ὀφθαλμοὶ του τόσον πληρεῖς εἶνε τῆς εἰκόνας τοῦ διαγγελῶντος μακρόθεν μέλλοντος ὥστε καὶ τοὶ τὸν ὑπογραμματέα θεωροῦντες δὲν ἔχουσι διαθέσιμα βλέμματα ὅπως διακρίνωσι τὰς ἐπὶ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ μορφῆς παροδικῶς ἀντικατοπτριζομένας ἐντυπώσεις, κατὰ τῆς ἐπιστήμης τὸ ὄνομα· διότι ἅμα εἶπῃ νομικὸς ἢ φυσιογνωμία τοῦ πεπειραμένου ὑπογραμματέως συστέλλεται θλιβερῶς, οἱ ὀφθαλμοὶ του συννεφούνται ὀπισθεν τῶν διόπτρωντου, ἀνεπαίσθητος θλιβερὰ κινήσις καταλαμβάνει τὴν κεφαλὴν του ὡς νὰ θέλῃ νὰ εἶπῃ: — Ἄβοκάτος! ἄχ! αὐτοὶ οἱ ἀβοκάτοι μὰς ἐχάλασαν!

Ὅταν δ' εἶπῃ ἰατρὸς τὰ χαρακτηριστικὰ του ἐπιστρέφουσιν ἡσύχως εἰς τὴν θέσιν των, γαλήνη διαχέεται ἐπὶ τῆς μορφῆς του, ὡς νὰ θέλῃ νὰ εἶπῃ:

— Αἶ, τί νὰ 'πῆς, νοικοκυραϊκὴ ἐπιστήμη, θὰ πάγῃ 'ς τὸ χωριό του, θὰ πεθάνῃ κάμποσους, ἀλλ' αὐτὸς θὰ ζῆσῃ!

Ὅταν εἶπῃ φιλόλογος αἱ ὀφρῦες του, τὰ ὄμματούχλια του, τὰ χεῖλη του κινοῦνται ἐπιδοκιμαστικῶς, ἀλλ' ἡ κίνησις αὐτῶν περατοῦται ἀποτόμως εἰς ἀνησυχίαν ὡς νὰ θέλῃ νὰ εἶπῃ:

— Δάσκαλος! θὰ ὠφελήσῃ τὸ Γένος... μὰ νὰ μὴ γείνη δὰ πολὺ σχολαστικὸς!...

Ὅταν εἶπῃ θεολόγος μόλις προφθάνει νὰ καταστείλῃ τὴν διὰ τῶν χαρακτηριστικῶν του εἰτοίμη νὰ ἐκραγῇ ἐκπληξιν ὡς νὰ θέλῃ νὰ εἶπῃ:

— . . . ! !

Ὅταν δ' ἔρωτᾷ τὸν ἐγγραφόμενον φοιτητὴν περὶ τῆς περιουσίας του ἂν μὲν οὗτος εἶνε πλούσιος ἰδίᾳ δ' ὀψίπλουτος ἐξαγγέλλει δυνατὰ εἰς ἐπήκοον πάντων ὡσεὶ κροτῶν τὰς ἐν τῷ πατρικῷ χρηματοκιβωτίῳ χιλιάδας, ἀλλ' ἂν εἶνε πτωχὸς, ἐρυθριαῖ, ἐνδοιάζει, μὴ εὐρίσκων τίποτε ἐν τῇ κεφαλῇ του, διότι οὐδ' ἐν τῷ βαλαντίῳ του, ἀνυπομονεῖ δὲ τότε ἡ ἐν τῷ μητρώῳ σημειοῦσα γραφίς, καὶ ὁ φοιτητὴς πρὸς ἀπαλλαγὴν ῥίπτει εἰς τὴν ἀκὴν αὐτῆς ἕνα ἀριθμὸν, ἐμβρόντητος πολλὰκις διὰ τὸ μέγεθός του, ἀλλ' ἔχων ἡσυχον τὴν συνειδησίαν του ὅτι ὁ πλοῦτος ὃν ἐσφετερίσθη δὲν ἀνήκει εἰς κανένα, οὐδ' εἰς αὐτὸν φεῦ! τὸν ἴδιον. . .

*
* *

Ὁ ἄρτι ἐγγραφεὶς ἀφίνει τὸ ἀπολυτήριόν του — τὸ ἰδανικὸν τύπων ἐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα τὸ ἐν ἰδανικὸν καταστρέφει τὸ ἄλλο—καὶ λαμβάνει τὸ εἰσιτήριόν του· ἀνησυχεὶ δὲ ὑπερμέτρως ὅταν ἀναγκάζεται νὰ ἐμβάλῃ καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἰδανικὸν διὰ μιᾶς θυρίδος μετὰ ἑνδεκα δραχμῶν εἰς τὸ ταμεῖον· τὸ ἐγκαταλείπει καὶ ἀπέρχεται ἄνευ τοῦ ἐνός καὶ ἄνευ τοῦ ἐτέρου, ἀλλὰ μὲ ἡδύ τι συναίσθημα ὑπερφανείας καὶ εὐτυχίας ὅτι εἶνε φοιτητής.

Ὡ! εἶνε φοιτητής! νομίζει ὅτι τεμάχια σκύτους προσετέθησαν ὑπὸ τὰς κρηπίδας τῶν ὑποδημάτων του, ὅτι ἡ κεφαλή του ἵσταται ὑψηλοτέρα ἐπὶ ὑψηλοτέρων ὤμων· βαδίζει δὲ μὲ περισσώτερον θάρρος· καὶ αὐτὸς ὁ ἐξωμερίτης ὁ κεκυφὴς πῶς βαδίζων ὡσεὶ φέρων ἐπὶ τῆς βραχέως του ὄλην τὴν δουλείαν τῆς πατρίδος του, ἀνορθοῦται αἰφνης. Καὶ βέβαια ὁ ἐγγραφεὶς ἀπέκτησε τὴν διανοητικὴν ἐνηλικίωσιν—πριν ἀποκτήσῃ κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν νομικὴν—ἐγεινεν ἀκαδημαϊκὸς πολίτης πριν γείνη ἀπλῶς πολίτης· φαντάζεται δ' ὅτι ὅλα τὰ ζεύγη τῶν βλεμμάτων τῶν Ἀθηνῶν εἶνε ἐστραμμένα ἐπὶ τῆς μορφῆς του καὶ ἀναγινώσκουσι: *Φοιτητής*· ἀλλ' ἐπειδὴ ὅπως ἀγνοοῦσι πολλοὶ τὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀνάγνωσιν ὑπάρχει φόβος μὴ καὶ ταύτην τὴν ἐπὶ τῆς μορφῆς ἀγνοῶσι, τίθησιν εἰς ἐνέργειαν ἄλλα μέσα δημοσιότητος· παραγγέλλει ἐπισκεπτῆρια ἔχοντα ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ *Φοιτητῆς τῆς*... εἶνε τὰ πρῶτά του συνήθως, τὰ διασπείρει δ' ἀφειδῶς ἐκεῖ ὅπου δὲν πρέπει, καθόσον τὰς μόνους του ἐπισκέψεις εἰς τὸν ξενοδόχον, τὸν κουρέα, τὸν καφεπώλην κτλ. τὰς κάμνει, κατ' ἀνάγκην, αὐτοπροσώπως, μὴ ἐπιτευχθέντος εἰσέτι τοῦ τρώγειν, ξυρίζεσθαι, πίνειν τὸν καφὸν δι' ἐπισκεπτῆριον· ἐνίοτε ἐκδίδει ἀγγελίαν περὶ δημοσιεύσεως ποιητικῆς συλλογῆς ἢ μεταφράσεως, κύριον σκοπὸν ἔχων τὴν δημοσίευσιν οὐχὶ τοῦ βιβλίου ἀλλὰ τοῦ τίτλου του· κάποτε καταφεύγει καὶ εἰς τὸν θάνατον... τῶν ἄλλων! καὶ θρηνεῖ πρὸ τάφου νεκρὸν, ἐκείνον ὃν οὔτε ἐσυλλογίσθη ἴσως ζῶντα, διὰ νὰ γραφῇ ὁ τίτλος του ἐν τῷ δημοσιευθησομένῳ ἐπιταφίῳ. Ὡ! πόσοι ἐρρέμβασαν πρὸ τοῦ *φοιτητῆς*, θεωροῦντες αὐξῆσιν τῆς ὑπάρξεώς των τὴν αὐξῆσιν τοῦ ὀνόματός των!

* *

Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐπιστρέφει εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἀπὸ τινος κλητῆρος ὅστις ἐσφραγισμένα διὰ τῆς σφραγίδος τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Πρυτάνεως διανέμει τὰ εἰσιτήρια φωνάζων τὸ ἐπ' ἐκείνων σεσημειωμένον ὄνομα, λαμβάνει καὶ τὸ ἰδικόν του· ἀλλ' ὁ πρωτοετής δὲν ἀπέρχεται πάντοτε φαιδρὸς καὶ εὐτυχῆς, κρατῶν τὸ μέλλον του δεδιπλωμένον ἐντὸς τοῦ θυλακίου του·

ἐνίοτε κατευθύνεται συνεσταλμένος καὶ δειλιῶν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπογραμματέως ὅπως μεταγραφῇ νέας προκαλῶν ἐπὶ τῆς μορφῆς του ἐντυπώσεις. Ἐκορέσθη ἐκ τῆς ἐπιστήμης πριν κἂν δοκιμάσῃ τὴν γεῦσιν τῆς· μετατοπίζει τὸ ἰδανικόν του, ἀντὶ νὰ στραφῇ πρὸς Ἀνατολὰς στρέφεται πρὸς Δυσμὰς, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πάλιν τὰς ἐλπίδας του καὶ τὰς ὄνειροπολήσεις του ἃς ταξιθετεῖ μόνον καὶ συσκευάζει συμφῶνως πρὸς τὸν νέον τοῦ δρομολόγιον...

* *

«Ἴδου ἐγὼ ἐπὶ τέλους φοιτητής!» Ἔρρε σχολαστικὴ διδάσκαλε μὲ τοὺς καταλόγους καὶ τὰς ἀπουσίας σου, μὲ τοὺς κλήρους καὶ τὰς ἐξηγήσεις σου. Τὰ ἔτη, ἐσκέφθην, παρέρχονται, ταχέως, θὰ γείνω τελειόφοιτος... διδάκτωρ... ὑφηγητής... καθηγητής... μὰ δὲν εἶνε δύσκολον; δὲν εἶνε διόλου... ἰδου καὶ ἡ Ἀκαδημία... εἶνε πολὺ... εἶνε πολὺ... διατί πολὺ; Ὡθὰ γείνω... Τότε διήλθον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου πάντα τὰ ἀξιόμικτα, πάντες οἱ νομοδιδάσκαλοι, καὶ ἐν γένει πάντες οἱ σοφοὶ—διότι δὲν ἱκανοποιούμην γινόμενος μόνον νομικός, ἀλλ' ἤθελον νὰ γείνω καὶ φιλόσοφος καὶ πολιτικός καὶ ῥήτωρ καὶ ποιητής καὶ μουσικός». Ταῦτα ἀναφωνεῖ ὁ χαριεὶς τῶν «Εἰκόνων» συγγραφεὺς! περιγράφων τὰς φοιτητικὰς του ὄνειροπολήσεις· ἄλλοι δὲν ἔχουσι τόσον ἀετίους πτέρυγας ἀλλὰ μόνον χελιδόνων ἢ πυργιτῶν, ἀλλὰ πάντες περωτοὶ εἰσέρχονται εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· δὲν προαισθάνονται τὸ παράπαν ὅτι βραδύτερον θὰ μαθηθῶσι τὰ πτερά των, ὅτι θὰ σκορπισθῶσιν ὡς πτίλα ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς πραγματικότητος ἢ ἐν τῇ λάσπῃ τῆς ἀπογοητεύσεως· τότε τὰ κινουσι μὲ λαχτάραν εὐτυχεῖς διότι τὰ αἰσθάνονται εἰς τοὺς ὤμους των· νομίζουσι ὅτι ὑπὸ τὸ μέτωπον αὐτῶν ἔχουσι τὸ *καὶ τι τοῦ Chenier* καὶ τοποθετοῦσι τὴν δόξαν, τὸ μεγαλεῖον, τὸν πλοῦτον πρὸ αὐτῶν, εἰς ὅσον βημάτων ἀπόστασιν θέλουσιν, ἀλλὰ πάντοτε τόσον πλησίον ὥστε νὰ τὰ φθάσῃ ἡ χεὶρ των μετὰ πέντε, ὀκτῶ, δέκα ἔτη. Ὁ φοιτητής ἰδίᾳ τῆς Νομικῆς Σχολῆς, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ὀπίου ἀπέραντον ἀνοίγει ὀρίζοντα ἢ Πολιτικῆ, ἢ Διπλωματίας, ἢ Δικαιοσύνης, ἢ δικηγορικῆ, τὸ ἐμπόριον κτλ., ὁ βλέπων διασταυρομένους πρὸ αὐτοῦ τοὺς εἰς τὴν ἰσχὺν καὶ τὸν πλοῦτον ἀγοντας δρόμους, μετ' ἄκρας συγκινήσεως διασκελίζει τὸ πρῶτον τὴν φλιάν τῆς αἰθούσης τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ἐρευνῶν διὰ τοῦ βλέμματός αὐτοῦ ν' ἀνεύρη τὴν θέσιν ὅπου ἐκάθητο φοιτητής ὁ Δεληγεώργης· ἂν δὲ θέλῃ νὰ γείνη νομικός μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὴν ἐλαφρὰν φιλολογίαν—διότι βλέπων ὅτι ἀπὸ τοῦ Λουκιανοῦ ὅστις ἔγραψε τοιαῦτα ἀριστοურ-

1. Δ. Γρ. Καμπούρογλου. «Ὁ πρῶτός μου ἔρως».

γήματα χάριτος νομικός ὢν, ἀπὸ τοῦ κ. Καλλιγᾶ ὅστις ὑπῆρξεν εἰς τὴν ὥραν τοῦ μυθιστοριογράφου καὶ ποιητῆς γράψας τὸν «Θάρον Βλέκων», μέχρι σήμερον οἱ γράψαντες καὶ γράφοντες ποιήματα, δράματα, κωμωδίας κτλ. κατὰ τὰ τρία τέταρτα διήλθον διὰ τῆς νομικῆς σχολῆς, φαντάζεται μυστηριώδη τινὰ σχέσιν μεταξὺ νομικῆς καὶ ἐλαφροῦς φιλολογίας— ἂν λοιπὸν σκοπῇ νὰ μάθῃ τὰς Εἰσηγήσεις τοῦ Ἰουστινιανοῦ διὰ τὴν γράφην στίχους καὶ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν διὰ τὴν γράφην δράματα περιάγει ὄνειροπόλον βλέμμα ὅπως εὔρη τὸ θραυνίον ὅπου ἐκάθησαν ὁ Παπαρρηγόπουλος καὶ ὁ Βασιλειάδης ἐγκυμονοῦντες ὁ πρῶτος τὴν «Ἄγοραν» καὶ ὁ δευτέρος τὴν «Γαλάτειαν.»

Πάντες λοιπὸν νομικοὶ, ἱατροὶ, φαρμακοποιοὶ, φιλόλογοι, θεολόγοι, φυσικομαθηματικοὶ κατάφορτοι ἐλπίδων εἰσέρχονται εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς παραδόσεώς των, ἡ δὲ χρυσῆ ὑπὲρ τὴν θύραν ἐπιγραφή τῆς Σχολῆς των μαρμαίρει καὶ ἀκτινοβολεῖ διαχέουσα μαγικὴν αἴγλην εἰς τὴν ἀνεωφγμένην τοῦ μέλλοντός των Πύλην. . .

*
**

Οὐδεὶς ὅμως εἶνε τόσον εὐτυχῆς, ὅσον ὁ δυστυχῆς, ὁ πένης φοιτητῆς ὁ εἰς ἀγρίαν πάλην πρὸς τὴν τύχην συμπλεκόμενος καὶ καταβάλλων αὐτὴν, ὁ κατορθῶν νὰ μετατρέψῃ ἡρακλειῶς τὸν ἀρχικόν, τὸν παφλάζοντα βούτ τοῦ πεπρωμένου τοῦ ὅστις ὀρητικὸς μαίνεται νὰ τὸν παρασύρῃ πρὸς τὴν πενίαν, πρὸς τὴν χειρωνακτικὴν φυτοζωίαν, πρὸς τὴν ἀφάνειαν· διότι ἂν εἰς πολλοὺς τὸ Πανεπιστήμιον εἶνε τόσον μακρὰν ὅσον ἀφίσταται ἡ οἰκία των ἀπ' αὐτοῦ ἢ ὅσον ἀρκεῖ νὰ μετακομίσῃ αὐτοὺς ναῦλος πέντε, δέκα καὶ εἴκοσι δραχμῶν, δι' ἄλλους εἶνε μακρὰν, πολὺ, πολὺ μακρὰν. Τόσον μακρὰν ὥστε πολλοὶ διέρχονται ὀλόκληρον ζωὴν χωρὶς νὰ τὸ φθάσωσιν μάτην μετὰ πόθου πόρρωθεν τείνοντες πρὸς αὐτὸ τοὺς βραχιονιάς των ἀνυπέροβλητα ὄρη βαρυσθῶδη χάσματα παρενίθησι πρὸς αὐτῶν ἡ πτωχία, τοὺς πόδας αὐτῶν δεσμεύουσι τὰ μαρτυρικὰ πέδιλα των οἰκογενειακῶν καθηκόντων. Ἄλλοι ἀφικνοῦνται μὲν ἀλλὰ διὰ ποίας περιπλανήσεως! διήνυσαν πέντε δέκα ἔτη ὡς διδάσκαλοι μεταφέροντες τοὺς πνεύμονάς των καὶ τοὺς γραμματικούς των κανόνας ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ταπεινωθέντες, ταλαιπωρηθέντες, σκληραγωγηθέντες, ἀφήσαντες τὴν νεότητά των, ὡς ἀρνία τὸ ἔριόν των, ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν τῆς ὁδοῦ των καὶ συνέλεγον κερμάτιον πρὸς κερμάτιον, καὶ ὑπελόγιζον τὴν ἀπαροδὸν ἐκάστης ἡμέρας, καὶ τὴν ἐσπέραν κατακλινόμενοι ἐπιθύριζον με βαθὺν ἀναστεναγμόν: «Ἄχ! Ἀκόμη ἐν βῆμα πρὸς τὸ Πανεπιστήμιον!» Ἄλλοι ἔρχονται

ἄνευ ὀβολοῦ, ἄνευ προστάτου, μόνον πόρον ἔχοντες τὴν καρτερίαν, ἡ ὁποία ἀναδεικνύει τὸν ἔλληνα φοιτητὴν ὑπέρτατον πάντων τῶν φοιτητῶν τοῦ κόσμου. Κατηγοροῦσέ τις τοὺς ἔλληνας φοιτητὰς ὅτι εἶνε ὑποδηματοσμηκταί. Ἐναβρύνονται ὅτι εἶνε. Ἄν ὄχι ὑποδηματοσμηκταί γίνονται ὑπηρεταί, καὶ ὀφωνισταί, καὶ ἀντιγραφεῖς. Εἰς φοιτητῆς τῆς ἱατρικῆς κρατεῖ ξενοδογεῖον καὶ οἱ θαμῶνες τοῦ τὸν φωνάζουν παραγγέλλοντες τὰ φαγητά: ἱατρέ! ἱατρέ! Καθ' ἐκάστην εἰς τὴν τετάρτην σελίδα τῶν ἐφημερίδων ἡμῶν ἀναγινώσκωμεν τοιαύτας ἐξόχους γνωστοποιήσεις: «Φοιτητῆς ζητεῖ οἰκογενεῖαν ὅπως διδάσκη ἀντὶ τροφῆς καὶ κατοικίας» Πολλάκις ἀντὶ τοῦ ἐνὸς μόνου, διδάσκων ἐνταῦθα μὲν διὰ τὴν φάγην, ἐκεῖ διὰ τὴν κοιμηθῆ ἄλλαχού διὰ τὴν ἐνδυθῆ, κατατέμνων τὴν ὑπαρξίν του καὶ συντηρῶν αὐτὴν κατὰ μέρος ἀφ' οὗ δὲν δύναται νὰ τὴν συντηρήσῃ καθ' ὅλον. . .

Ἔ! πόσον ὀδυνηρὰ τῷ εἶνε ἡ προστριψὶς αὐτῆς τῆς πενίας τοῦ ἐπὶ τοῦ πλούτου, τῆς ἀλαζονείας, τῆς ὑπὸ τοὺς τύπους τῆς εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς βαρβάρου πολλακίς σκληρότητας. Ἐγνώρισα ἓνα φοιτητὴν ἐνδεέστατον, ὅστις χάριν τῶν σπουδῶν τοῦ ἐθυσίαζε οὐ μόνον τὴν φιλοτιμίαν του, οὐ μόνον τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ χαρακτῆρος του, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον θὰ ἦτο εὐτύχημα εἰς πάντα ἄλλον ἀλλ' ἦτο δυστύχημα εἰς αὐτόν, τὴν ὠραιότητά του. Ἐμενεν ἀξέυριστος, ἀπεριποίητος, ἐγένετο ὅσον τὸ δυνατὸν ἀσχημος, ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς μορφῆς του τὴν θαλεράν του νεότητα, διὰ τὴν μὴ διεγείρῃ τὴν δυσπιστίαν τῆς οἰκογενείας ἐν ἣ ἐδίδασκε ἐχούσης κόρας! Ἄλλοι, ψάλλται ἐν ἀποκέντρῳ ἐκκλησίᾳ ἢ ὑπότροφοι διαγωνισμοῦ, ἡρωϊκῶς κατακτήσαντες τὴν ὑποτροφίαν, ζῶσι διὰ πενήντα, ἐνίοτε τριάκοντα δραχμῶν τὸν μῆνα, καὶ κατοικοῦσιν εἰς ὑπόγεια καὶ τρώγλας, καὶ κατακλίνονται ἐπὶ ἀχύρων καὶ μελετῶσι τὴν νεκτα με ἔλαιον ἐν τὸς ποτηρίου. Ἐν ἄλλο κεφαλαίῳ τῆς μελέτης ἡμῶν: Ὁ φοιτητῆς κατ' οἶκον, θέλωμεν περιγράψαι ἐν ὅλῃ τῃ ἡθλιβερᾷ, τῇ σπαρρακτικῇ λεπτομερείᾳ τῶν τοιούτων φοιτητῶν τὸν μαρτυρικὸν βίον. Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ λοιπὸν οἱ νεώτεροι οὗτοι Κλεάνθεις εἶνε πάντων τῶν φοιτητῶν οἱ εὐτυχέστατοι, διότι δι' αὐτοὺς τὸ Πανεπιστήμιον παρέχει τὴν ἡδέϊαν ἀπόλαυσιν κερδηθείσης νίκης. Φαντάζεσθε ἂν ἔχωσι στερρὰν θέλησιν νὰ μάθωσι, ἂν δὲν ἀπορροφῶσι τὴν ἐπιστήμην ἀπλήστως δι' ὅλων τῶν πόρων τῆς ὑπαρξέως των. Καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐτάζοντες διὰ τοῦ βλέμματος τὸ μέλλον των διακρίνουσιν εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ τὴν γηραιὰν μορφήν πατρὸς καὶ μητρὸς ἢ τὰ προσδοκῶντα βλέμματα ἀδελφῆς ἀναμενουσῆς ἀποκατάστασιν. . .

*
**

Μετὰ τούτους ἔρχονται οἱ συντηρούμενοι δι' ἑκατὸν ἢ ἑκατὸν πενήκοντα δραχμῶν, ἄς τοῖς στέλλουσι κατὰ μῆνα ἐν ἐρυθροστίκτῳ συστημένη ἐπιστολῇ ἀπὸ τῆν πατρίδα των ἐνίοτε διὰ τὴν πενταετίαν ὀλόκληρον κτήμα, οἰκία ἢ ἀγρός διέρχεται τεμαχθὼν διὰ τῶν ἐπιστολῶν ἐκείνων, ὧν τὴν ἀφίξιν ἢ μὴ ἀφίξιν μὲ ἀκτινοβολοῦσαν ἀγαλλίασιν ἢ συννεφώδη κατῆφειαν ὑποδέχεται ὁ φοιτητὴς συνωθούμενος ἐν θορύβῳ πρὸ τοῦ ταχυδρομικοῦ παραθύρου· οὗτοι φοιτῶσιν ἢ δὲν φοιτῶσιν τακτικὰ ἐφ' ὅσον ὁ ἐργατικὸς ἢ ἀκηδῆς χαρακτῆρ των ὀδηγεῖ τὰ βήματα των πρὸς τὸ θρανίον τοῦ Πανεπιστημίου ἢ τὸ τάβλιον καὶ τὸν ναργιλὲν τῶν καφενεῶν τῶν Χαυτεῶν. Ἄλλοι, συνήθως εὐποροί, λαμβάνουσι τὴν ἐπιστήμην ὡς πρόφασιν ὅπως διέλθωσιν ἀμέριμνοι τέσσαρα ἢ πέντε ἔτη ἐν ᾧ δ' ἐν ταῖς πρὸς τοὺς γονεῖς των ἐπιστολαῖς τοῖς ὀμιλοῦσι περὶ τῆς ἐπιστήμης μεθ' ἧς ἀγάπης θὰ ὀμίλουν περὶ τῆς ἐρωμένης των, ὅπως ἀποσπάσωσι ἑκατὸν ἢ διακοσίας δραχμὰς πρὸς ἀγορὰν ἐπιστημονικῶν βιβλίων ἀπαραιτήτων πρὸς . . . ἀγορὰν λαιμοδετῶν καὶ χειροκτίων, — ἢ δὲν πατοῦσι διόλου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἢ ἔρχονται μὲν ἀλλ' ὅπως καθησυχάσωσι τὴν φωνασκοῦσαν συνειδήσιν των, καραδοκοῦντες ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν εὐχάριστόν τινα ἐκπλήξιν, νὰ ἀδιαθετῇ ὁ καθηγητῆς, νὰ εἶνε μέλος τοῦ συνεδριάζοντος ἐξεταστικοῦ τμήματος τῆς Σχολῆς, κτλ. κτλ. ἀλλ' ὅταν λάβωσι τὴν θλιβερὰν ἀπόφασιν ὅτι τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ συμβῇ, ὑποκύπτουσιν εἰς τὸ πεπρωμένον, προσπαθοῦντες νὰ διέλθωσι μετὰ ἥττονος ὅσον τὸ δυνατόν ἀνίας τὴν μίαν ὥραν.

*
* *

Τὴν πρωίαν κατὰ μικρὸν συνέρχονται οἱ φοιτηταὶ εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Σχολῆς των καὶ κάθηνται εἰς τὰ θρανία των, ποικίλοι τὴν ἡλικίαν, τὸ ἀνάστημα, τὸ ἦθος, τὸν ἰματισμόν, τὴν ἔκφρασιν· ἔφηβοι ἔχοντες πρόσωπον μαθητριῶν Παρθεναγωγείου κάθηνται παρὰ μορφὰς γενειώσας καὶ σοβαρὰς ἀξίας τοῦ κοινοβουλίου — μολονότι τὸ ἐν δὲν ἀποκλείει τὸ ἕτερον ἀφ' οὗ Θεσσαλὸς βουλευτῆς εἶνε φοιτητῆς τῆς ἰατρικῆς — φυσιογνωμίαι μὲ πεπισμένον τὸ μέτωπον, βαθουλοὺς καὶ ἐσθεςμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς, παρατίθενται πρὸς ἀνησύχους κεφαλὰς μὲ προέχοντα μέτωπα, καὶ σπινθηροβολοῦντα καὶ γοργὰ βλέμματα ὅλη ἢ κλίμαξ τῆς νοημοσύνης εἶνε ἐκεῖ· συναντῶνται δὲ τὰ ἄκρα τῆς ὡς τὰ κεκαμμένα ἄκρα δακτυλίου· παρὰ τὴν ἀρρενωπὴν ἔκφρασιν μυῶδους φυσιογνωμίας διακρίνεις τὴν ῥάθυμον πλαδαρὰς μορφῆς· παρὰ τὸ γοργόν, εὐσταθὲς παράστημα τοῦ ὄρεινου τὸ νωχελὲς τοῦ αἰγαιοπελαγίτου· ὅποια ποικιλία κρανίων καὶ κατατομῶν! νομίζει τις ὅτι ἕκαστη

μορφή φέρει ἀποτετυπωμένην τὴν φύσιν ἐν ἣ ἐγεννήθη καὶ ἦν ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἀντικατώπτρισε· παρὰ τὴν ἡρεμον ἔκφρασιν τοῦ ἔχοντος ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἐξωγραφημένην τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος. βλέπεις κεκυηκότα χαρακτηριστικὰ μαρτυροῦντα ζυθοποσίας καὶ ὀρθοῦς κόμους, ἢ ῥίσσὰ βλέφαρα, ἀστράπτουτας ὀφθαλμοὺς, ἐμπερδευμένην κόμην, ἀταξίαν τινὰ ἀναπαριστῶσαν αἰφνίδιον ἀπὸ τῆς κλίνης ἀναπήδημα καὶ πυρετῶδες νύψιμον καὶ τρεχάλαν ἐνῶ οἱ δάκτυλοι ἐκόμβονον καθ' ὁδὸν τὸ γελέκον· σπανιώτερον δύναται τις ἀλλαχοῦ νὰ συναντήσῃ τόσους τύπους ἕκαστος νέηλος φοιτητῆς μὴ προσοικειωθεὶς ἔτι τὸν ἀθηναϊκὸν βίον συνεχίζει τὸν τῆς πατρίδος του· καὶ γελᾷ, ὀργίζεται, ἐκπλήσσεται, συγκινεῖται ὅπως ἐκεῖ· ὁ Ρουμελιώτης ἔχει ἀτίθασσον, τὴν χειρονομίαν, ἐν ᾧ ὁ ἐξωμεριτῆς τὴν ἔχει δειλὴν· ὁ ἀρτιφρόσας τὰ εὐρωπαϊκὰ φουστανελοφόρος βαδίζει ὡσεὶ ταλαντοῦσαν ἀοράτως ἔνθεν κακεῖθεν αἱ πτυχαὶ τῆς φουστάνης αὐτοῦ, ὁ δὲ Μιτωληναῖος ἢ Μοσχονήσιος νομίζει ὅτι τὸν παρακολουθεῖ ἐρρυθμῶς ἀεικίνητος ὀπισθὲν του ἡ σέλα τῆς κόφας του. Πρὸς τὴν χαρίεσσαν ἐνδυμασίαν ἦν ἔκοψεν ἢ τεχνικωτάτη τῶν Ἀθηνῶν ῥαπτικὴ ψαλὶς, προστρίβεται ἢ πτωχικὴ, ἥτις ἐκρέματο πρὸ τοῦ καταστήματος ἐτοιμῶν ἐνδυμάτων ἀναμένουσα ἐν οἰονδήποτε πτωχὸν σῶμα ἐλθὼν νὰ ἔμβῃ ἐν αὐτῇ, παρὰ δὲ τὴν μύρα πνέουσαν φιλαρέσκειαν τοῦ ἔχοντος χρυσῆν ἄλυσιν κομφεουμένου κάθηται ἢ ἱερὰ πενία τῶν τρυπημένων ἀγκῶνων καὶ τῶν ἐμβαλωμένων πανταλονίων· μεταίχιμιον μεταξὺ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ εἶνε ἢ τῶν ἀκόμψων τάξεις, τῶν ἐπαρχιωτῶν ἐκείνων ἢ τῶν Μικρασιανῶν, τῶν ἐχόντων τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ ἐνδύματα εἶνε ἀπλῶς ἐν εἶδος φύλλου συκῆς προωρισμένου νὰ καλύπτῃ τὴν γυμνότητά μας, ἀδιάφορον πῶς, καὶ τῶν ὁποίων τὰ ἐπανωφόρια φουσκόνουν γεμάτα ἀέρα ὡς νὰ ζητοῦν ἡμίσειαν ἀκόμη ῥάχιν ἢ τὰ πανταλόνια διαμαρτύρονται διὰ τῶν ῥαφῶν των κραυγάζοντα νὰ τοῖς ἀφαιρέσωσιν ἡμίσειαν κνήμην· παρὰ τοὺς κομφεοὺς μετὰ καρφίδος ἢ κοσμήματος ἐκ κοραλίου λαιμοδέτας καλῶς προσηρμοσμένους εἰς τὸ χιτωνῶδες περιλαίμιον τοῦ χιτωνός, εἶνε οἱ ἀτίθασσοι καὶ ἀδέσμευτοι, οἱ πρέχοντες ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὡς νὰ ἤθελον ν' ἀποδείξωσιν κατ' ἴδιον τρόπον ὅτι τοῦ Ἑλληνοῦ ὁ τράχηλος ζυγὸν δὲν ὑποφέρει.

*
* *

Οἱ φοιτηταὶ ἀναμένοντες τὸν καθηγητὴν δὲν ἔχουσι τὴν νευρικὴν ἀνησυχίαν μαθητῶν προσδοκῶντων μετὰ παλμῶν τὴν ἔλευσιν τοῦ διδασκάλου, μελετώντων ἐν τοῖς ἀνοικτοῖς βιβλίοις των, ἀναδιφώντων τὰ τετράδιά των, ἐρωτῶντων ἀλλήλους τὰς ἀπορίας των· ὁ φοιτη-

τῆς καθήμενος ἀτάραχος εἰς τὴν θέσιν του στῆφει δεξιῶς τὸ σιγάρον του καὶ τὸ ῥοφᾷ ἠδυσπαθῶς ἀναγινώσκων τὴν ἐφημερίδα του ἣν ἀγοράζει παρὰ τοῦ περιφερομένου ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐφημεριδοπώλου· πληρουμένης τῆς αἰθούσης ψιθυρὸς τις ἀρχίζει βραβηδὸν ἀνερχόμενος. Ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν φιλολόγων ἀπὸ τῶν ὁποίων ἡ ἀρχαιότης ἐκδιώκει ἐν μέρει τὴν νεότητα, ὡς καὶ ἐν τῇ τῶν θεολόγων οἱ ὁποῖοι κἀθηνται ἡσυχοὶ ἐπὶ τῶν δογμάτων των, τὸ πρῶγμα δὲν προχωρεῖ περαιτέρω. Ἄλλ' οἱ ἱατροὶ, οἱ φαρμακοποιοὶ, ἰδίᾳ δὲ οἱ νομικοὶ, οἱ πάντων θορυβωδέστατοι, οἰστρηλατοῦνται ἐν ᾧ ἡ αἰθουσα τῶν εἶνε πλήρης καπνοῦ καὶ αἱ κεφαλαὶ διαφαίνονται ἐντὸς νεφέλης κινούμεναι νομίζει τις ὅτι ἀκούει κοχλασμὸν τερατώδους λέβητος· τότε εἶνε ἡ κρίσιμος στιγμή· ἀλλοίμονον τότε ἂν θεαθῆ τὸ καλυμμαύχιον διακόνου τινὸς ἢ ὁ ὑψηλὸς πῖλος ἐξιπασμένου καλλωπιστοῦ· ἀμέσως ἐκρήγνυται ἡ κραυγὴ: Παπᾶ! παπᾶ! ἢ ψηλό! ψηλό! κάτω τὸ ψηλό· καὶ βοή, ἀλαλαγμοὶ, κακό! κρούονται κατὰ τοῦ ἐδάφους τὰ ῥαβδία των, πᾶλλονται, ἀποτελοῦσι καταχθόνιον πάταγον διαμαρτυρήσεως· ἀρχίζουν τὰ συρίγματα, διαπεραστικά, διατρυπῶντα τὸ οὖς ὡς αἰχμηραὶ ἀκίδες, παντὸς τόνου καὶ παντὸς ρυθμοῦ, ὀξέα παχέα, λεπτά, γοργὰ, βαρέα, καὶ μὲ τὴν ἀντάραν ἐκείνην, μὲ τοὺς καγχασμοὺς, τὰ ποδιὰ κροτήματα, τὸν κονιορτὸν, τρέπεται εἰς φυγὴν καὶ τὸ καλυμμαύχιον καὶ ὁ πῖλος καὶ μύλις κοπάζει ἢ καταγιγίς. Δυσυχὴς ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου συγκεντρωθῶσιν τὰ τετρακόσια ἢ καὶ ἐπτακόσια ἐκεῖνα ζεύγη τῶν ὀμμάτων, τῶν πλήρων εἰρωνείας· ἐνίοτε γενικῆς ἀποφάσεως προκειμένης ἀποτολμᾷ τις καὶ ἀνέρχεται τὸ βῆμα· κατ' ἀρχὰς τὸν ἀκούουν μετὰ προσοχῆς· ἀλλ' ὁ ἀγορητὴς παραζαλισθεὶς μετ' ὀλίγον ὑπὸ τὸ βάρος τοσοῦτων βλεμμάτων, δὲν ἀνευρίσκει πλέον ἐν τῷ στόματί του λέξεις διὰ νὰ εἴπῃ τί θέλει καὶ ῥίπτει ἐναγώνια πέριξ βλέμματα ὡσεὶ ἐπικαλούμενος τὸν οἶκτον, ἀλλ' ἔξαφνα ἀσθενὲς τι σύνθημα ἀκούεται, βῆξ, τρίψιμον ποδῶς, καὶ διὰ μιᾶς χάλαζα, ὄμβρος, βρονταί, κερανοὶ ἰαχῶν ἐπιπίπτουσι κατὰ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἄρον ἄρον παρασύρουσιν αὐτὸν τοῦ βήματος.

Ἰδιᾶν ὄλως ἔκφρασιν ἔχει ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τὸ μπράβο. Τραγωδεῖται, ἔχει μονότονόν τινα παράτασιν, ἰδιόμελον, σαρκαστικὴν, δυναμένην νὰ διερμηνευθῆ κατὰ τὰς περιστάσεις περιόπου ὡς ἑξῆς:

— Βρέ! — Πῶς τὸ κατάφερες! — Μωρὲ γιάσου! — Ὡχ, μάτια μου! — Δὲν πᾶς νὰ κουρεύεσαι! — Νά τα μας!

*
* *

Ἀίφνης ἐκ τῶν παρὰ τὴν θύραν ἀκούεται

συριστικώτατον σσος! ὅμοιον πρὸς ἰσχυρὸν ἦχον πεπυρακτωμένου σιδήρου ἐμβαπτομένου εἰς ψυχρὸν ὕδωρ· εἰσῆλθεν ὁ καθηγητὴς· κοπάζει διὰ μιᾶς ὄλος ὁ θόρυβος ὡς στρόφιγξ τις βιαιῶς στραφεὶς νὰ ἔκλεισεν ὄλους τοὺς λάρυγγας· ἀναπᾶλλονται οἱ ἐκβαλλόμενοι πῖλοι· οἱ ἐπὶ τῶν θρανίων φοιτηταὶ τοποθετοῦνται κάλλιον, τινὲς ἐκ τῶν ὀρθίων πλησιάζουσι παρὰ τὴν ἔδραν, διαμαρτυρομένων τῶν ἐγγύς ὅτι δὲν ἀκούουσιν· οὗτος ἐτοιμάζει τὸ μολυβδοκόνδυλον καὶ τὸ τετραδίον του διπλώσας τὴν ἐφημερίδα του, ἐκεῖνος πατεῖ διὰ τοῦ ποδῶς τὸ ἀνημμένον του σιγάρον, ἄλλος μὴ προφθάσας ν' ἀνάψῃ αὐτὸ διὰ τὸ στόμα του τὸ θέτει εἰς τὸ αὐτίον του.

Ὁ καθηγητὴς ἐπὶ μικροῦ βήματος εἰς σκίμποδα καθήμενος, καὶ ἔχων ἐνίοτε τετραδίον σημειώσεων πρὸ αὐτοῦ, διδάσκει· τινὲς ἀτενῶς προσβλέπουσιν αὐτὸν, ἀποτυποῦντες τοὺς λόγους του ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ των ὡς ἐπὶ φωνογράφου· ἄλλων ἡ αἰχμὴ τοῦ μολυβδοκονδύλου προσπαθεῖ νὰ συγκρατήσῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰς φράσεις τοῦ καθηγητοῦ· ἄλλος τις μὴ ἐνοσῶν ἐντελῶς τί λέγει ὁ καθηγητὴς περιστρέφει ἐντὸς τοῦ κρανίου του φρασίαν τινα, ὡς τεμάχιον ἄρτου ἐντὸς νοδοῦ στόματος, καὶ τὴν περιστρέφει δίχως νὰ κατορθώσῃ ποτὲ νὰ τὴν μασσήσῃ καὶ τὴν καταπίῃ· ἄλλος ἀφ' οὗ ἀκροασθῆ ἐπίτινα λεπτὰ μετὰ πειραματώδους προσοχῆς, νεύει αἴφνης χαμαὶ ῥεμβὸν τὸ βλέμμα του, καὶ ἀφίαν τὸ σῶμά του ἐπὶ τοῦ θρανίου περιπλανᾶται νοερῶς ἐν ταῖς ἀγυαῖς τῆς πατρίδος ὅπου τῷ προσμειδᾷ ἀνάμνησίς τις ἢ ἐλπίς· ἐνίοτε δὲ ἄχρι πρωίας τις ἀγρυπνήσας καὶ νυσταλέος ἐκεῖ ἐλθὼν, βαυκαλῶμενος ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ καθηγητοῦ καμμύει τὰ ὄμματα καὶ κλίνει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς, ἀλλ' ἀναπηδᾷ ἅμα ὄρον τινα ἠχηρῶς ἐκφωνήσῃ ὁ καθηγητὴς καὶ περιφέρει τὰ ὄμματά του, ὡς παιδίον ἐν σφάλματι καταφωραθὲν, προσπαθῶν ἅμα νὰ συνδέσῃ ἐν τῇ κεφαλῇ του τὰ ἄκρα τοῦ διαρραγέντος νήματος τῆς ἐπιστήμης.

*
* *

Ἄλλ' ὅταν ὁ καθηγητὴς ἐν τῇ ῥύμῃ τῆς διδασκαλίας ἀνελιξῆ ποτὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν φοιτητῶν ἐπεισώδιόν τι τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου ἀναγκαῖον πρὸς ἐπιστημονικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ καὶ διανοῖγον εἰς τὴν φαντασίαν του μυστηριώδη παραπετάσματα, ἡ θερμοκρασία τῆς αἰθούσης διαμιᾶς ἀναβαίνει· ῥίγος τι διαθέει τοὺς ἐπὶ τῶν θρανίων στοίχους ὡσεὶ προσέψαυσεν ἕκαστον αὐτῶν ἠδυσπαθῶς θροοῦσά τις ἐσθῆς· τῶν ἀτενῶς πρὸς τὸν καθηγητὴν προσβλεπόντων τὸ βλέμμα σπινθαρακίζει· ἡ χεὶρ τῶν πυρετωδῶς γραφόντων σταματᾷ, ἐγείρεται ἀπὸ τοῦ τετραδίου των ἀκτινοβολοῦσα ἡ σοβαρὰ μορφή των.

Ὁ ἀπὸ τοῦ θρανίου περιοδεύων ἐπιστρέφει ἐν σπουδῇ ἐκ τῶν ἀγυῶν τῆς πατρίδος του· ὁ νυστάζων ἀνοίγει τὰ ὄμματά του ὥστε ἀφύπνισεν αὐτὸν ἡδέως ἀβράτις χεῖρ' ἐπὶ τῶν χειλέων πάντων μειδιάματι πόθου πλανᾶται, ἔκφρασις πονηρίας λούει τὴν μορφήν αὐτῶν· ῥίπη νεότητος εἰσέπνευσεν εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκδιώξασα ἐπὶ στιγμὴν τοὺς Κώδικας καὶ τοὺς Πανδέκτας, τὰ κύτταρα καὶ τὰ αἵματοσφαίρια, τὸ κάλιον καὶ τὸ βισμούθιον.

*
**

Μόλις παρέλθῃ ἡμίσεια ὥρα ἀπὸ τῆς εἰσόδου τοῦ καθηγητοῦ, ἡ ἀνυπομονησία ἀρχίζει νὰ ζωγραφῆται ἐπὶ τῆς μορφῆς τῶν πρωτοετῶν ἰδίᾳ φοιτητῶν· τινὲς ἐξάγουσι τὰ ὠρολόγια των, ἄλλοι ἐρωτῶσι τὸν παρακαθήμενον πόσα λεπτὰ ἀκόμη μένουσι· αἱ κεφαλαὶ στρέφονται ἀνήσυχον· ψιθυροὶ τις σχηματίζεται ἐπιτεινόμενος ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ὥρα· τρίψιμον διὰ τοῦ ποδὸς ἐπὶ τοῦ δαπέδου δειλὸν κατ' ἀρχάς γίνεται ἰσχυρότερον βαθμηδόν, ἡ δ' ἀνυπομονησία τέλος ἐκρήγνυται καὶ διὰ βραδοκρουσίας ἐν θορύβῳ καὶ κονιορτῷ πνίγουσα τὴν φωνὴν τοῦ καθηγητοῦ καὶ τὰς ὀργίλας διαμαρτυρήσεις τῶν σοβαρῶν, τῶν ἐπιμελῶν, τῶν τεταρτοετῶν, ἐλθόντων ἐκεῖ διὰ ν' ἀκούσωσι ἐπιστήμη καὶ οὐχὶ κρότον δαιμονίωντων ποδῶν· ἐν τῷ μεταξῦ δὲ δὲν λησμονεῖται καὶ τὸ τσιγαράκι, πολλὰ χεῖρες τὸ στρήφουν ἤδη διὰ νὰ τὸ ροφήσουν μόλις καταβῆ τῆς ἑδρας ὁ καθηγητής.

Ὅταν δ' ἀκουσθῇ ὁ παλμώδης καὶ τρομώδης μεταλλικὸς ἤχος τοῦ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἠλεκτρικοῦ κώδωνος, τότε ὁ συσσεισμὸς ἐξικνεῖται εἰς τὸ ἔπακρον· πρὶν ἐξέλθῃ ὁ καθηγητὴς ὀρμῶσιν οἱ φοιτηταὶ εἰς τὰς θύρας ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῶν θρανίων, ὡς ἐπὶ ἐχθρικοῦ προχώματος καταληφθέντος, καὶ τρέχουσι διασκελίζοντες αὐτὰ· ἂν δ' εἶνε ἑσπέρα καὶ ἦσαν ἀνημμένοι τοῦ φωταερίου αἱ γλωσσίδες τὰς σβύνουσιν, ἡ δ' αἴθουσα βυθίζεται διὰ μιᾶς εἰς σκότος ἐν ᾧ οὗτοι φανταστικῶς κινουῦνται, καγγάζουσι χειρονομοῦσι. Ἡ ἐξοδος αὐτῶν ὁμοιάζει πρὸς ἐξοδὸν ἐκ ναοῦ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα· συνωστίζονται, συσφίγγονται, πνίγονται· οἱ βραχύσωμοι ἔχουσι πρὸ αὐτῶν τοῖχον νώτων· ἅμα δ' ἐξέλθωσιν ἂν εἶνε χειμῶν ψυχρὸν ρεῦμα ἀέρος ραπίζει τὸ πρόσωπόν των κοκκινίζον τὴν ῥινά των καὶ δακρύζον τοὺς ὀφθαλμοὺς των· διὰ τοῦτο φοροῦσι τὰ ἐπανωφόρια των, ἡ ῥίπτουν εἰς τὴν βράχιν των τὸ πλατύ των σάλιον, τὸ παροιμιώδες οἰκονομικὸν καὶ πολυχρηστὸν ἐπανωφόριον τῶν ὑπαλληλικῶν καὶ τῶν πτωχῶν φοιτητῶν.

*
**

Ἄν εἰς τὸ βάθος ἐκάστου δυστυχήματος ὑ-

πάρχη ἡ γυνή, εἰς τὸ βάθος ἐκάστης θορυβῶδους διαδηλώσεως ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ὑπάρχει ὁ πρωτοετὴς φοιτητὴς· ἄρτι ἀποτινάξας ἀπὸ τῆς βράχεώς του τὸ σάγμα τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν, ἀχλίνωτος, σκιρτῶν καὶ λακτιζῶν διατρέχει τὸν ἀγρὸν τῆς ἐλευθερίας. Τὸ γυμνάσιον τῷ ἐφαίνετο ὡς σκυθρωπὸν καὶ αὐστηρὸν δικαστήριον ἐν ᾧ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τοῦ καθηγορουμένου ἐδικάζετο καθ' ἐκάστην ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ· ὀλόκληρα ἔτη διήρκεσεν ἡ τρομερά, ἡ ἀδυσώπητος ἐκείνη ἐξέτασις. Τώρα ἀπηλλάγη τῆς κατηγορίας, εἶνε ἐλεύθερος, εἰς κανένα δὲν ἔχει νὰ δώσῃ λόγον τῶν πράξεών του, ἐπὶ τέσσαρα ἔτη εἶνε ἀνεύθυνος ὡς βασιλεὺς· καὶ τὸν μεθύσκει ἡ ἀνεξαρτησία, καὶ ἐννοεῖ νὰ πραγματοποιήσῃ ὅλας τὰς τόσον ἐτῶν περὶ ἐλευθερίας ὄνειροπολήσεις τοῦ δεσμώτου· ἐν τῇ αἰθούσῃ δὲ τῆς σχολῆς του ὁσφραίνεται ὡς θρησκευτικὸς κύων μετὰ πολλομένους βῶθωνας τὸν ἀέρα μὴ ὑπάρχη σκάνδαλόν τι ὅπως τὸ συλλαβὴ παραχρῆμα· ἀψηφεῖ τὰ βλοσυρὰ βλέμματα τῶν σοβαρῶν· εἶνε εὐτυχία του νὰ πλήττῃ τοὺς πόδας του καὶ τὴν βῆδον του, νὰ γελαῖ, νὰ κραυγάζῃ, νὰ παραφέρηται· ἀλλὰ, δυστυχῶς, ὡς πᾶσα εὐτυχία ἔχει καὶ αὐτὴ τὸν κῆρον τῆς καὶ μίαν ἡμέραν ὁ πρωτοετὴς δὲν ἐπιστρέφει πλέον εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Πολλάκις ὅμως καὶ ἄκοντα τὸν ἀποπέμπει τῆς αἰθούσης τῶν παραδόσεων αὐτὸ τὸ μάθημα. Οἱ καθηγηταὶ ἀρχίζουσιν ἐν τισὶ μαθήμασι οὐχὶ ἀπὸ τὴν ἀρχήν, ἀλλ' ἐκεῖθεν ὅπου ἐσταμάτησαν πέρυσιν, οὕτω δὲ συχνάκις ἀρχίζουσιν ἀπὸ τὸ τέλος. Μάτην ὁ δῦσμοιρος πρωτοετὴς ἐντείνει τὴν προσοχὴν αὐτοῦ· οἱ ἐπιστημονικοὶ ὄροι ἐπὶ τοῦ κρανίου του πίπτοντες ἀναπηδῶσι πρὸς τὰ ὀπίσω. Τότε ἐν ᾧ κατέρχεται τὰ Προπύλαια μεταξῦ αὐτοῦ καὶ τῆς συνειδήσεώς του συνάπτεται ὁ ἐξῆς διάλογος :

«Αἶ, ποῦ φεύγεις δὲν πᾶς ν' ἀκούσης τὸ μάθημά σου ;

— Δὲν νιώθω τίποτε.

— Δὲν νιώθεις γιατί δὲν προσέχεις.

— Προσέχω, μὰ αὐτὰ ποῦ λέγει ὁ καθηγητὴς δὲν εἶνε διὰ τοὺς πρωτοετεῖς, εἶνε διὰ τοὺς τεταρτοετεῖς· ὅταν γείνω τεταρτοετὴς ἔρχομαι καὶ τ' ἀκούω.

Καὶ ἀφήσας ἀναυδὸν τὴν συνειδησίην του κατευθύνεται ἀνεπιστρεπτεῖ εἰς τὰ Χαυτεῖα· ἦτο ἐπόμενον· ὅταν αὐτὸς ἤρχετο τὸ μάθημα ἔφευγε, λοιπὸν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συναντηθῶσι· ἀλλ' ἐνίοτε φροντίζει ὁ πρωτοετὴς καὶ χαράσσει ἐπὶ τοῦ θρανίου τὸ ὄνομά του· ὅπως δ' ἐν ταῖς συναλλαγματικαῖς καὶ τοῖς συμβολαίοις ἡ ὑπογραφή εἶνε ἡ προσωποποίησις τοῦ ἀνθρώπου οὕτω καὶ τὸ ὄνομά του ἀκροᾶται τοῦ λοιποῦ ἀντ' αὐτοῦ τοῦ μαθήματος

τοῦ καθηγητοῦ ἤσυχον καὶ προσεκτικὸν ἐν τῇ
ξυλίνῃ ἀκίνησίᾳ του! . . .

*
**

Ὅταν δὲν εἶνε ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς Σχολῆς
των οἱ φοιτηταὶ διασκορπίζονται εἰς τοὺς δια-
δρόμους, ἀποτελοῦσιν ὄμιλους πρὸ τῶν Προπυ-
λαίων, ἀναδιφῶσι τὰ βιβλία τοῦ ὀπίσω τοῦ ἀν-
δριάντος τοῦ Κοραῆ ἐπὶ τῶν μαρμαρῶν φορητοῦ
βιβλιοπωλείου, καθήνται ἐπὶ τῶν ἐδωλίων τοῦ
πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου κηπαρίου ρεμβάζοντες
πρὸ τῶν δύο του πιδάκων, ἢ συρρέουσιν εἰς τὴν
πρὸς τὴν Βιβλιοθήκην ἄγρυσαν μικρὰν μαρμα-
ρίνην αὐλὴν, ὅπου ἐπὶ τῶν τοίχων εἰσὶν ἀνηρ-
τημένοι πίνακες· ὑπὸ τὰ συρμάτινα δίκτυα τὰ
περιβάλλοντα αὐτοὺς ἐξασφαλίζονται ἀπὸ τῶν
χειρῶν αἱ διαταγαὶ τῆς Πρυτανείας, τῶν κα-
θηγητῶν αἱ δηλώσεις περὶ τῆς ἐνάρξεως τῶν
μαθημάτων, τὸ πρόγραμμα· παραπλεύρως, ἐπὶ
τοῦ ἀριστεροῦ τοίχου ἀνήρτηται μαυροπίναξ·
ἐπ' αὐτοῦ κολλῶνται δηλώσεις ὑφηγητῶν, ἀγ-
γελίαι περὶ γερμανικῶν μαθημάτων ἢ διπλο-
γραφίας, βιβλίων κατὰ λογος πωλουμένων ὑπό-
τινος τῶν κλητῆρων ἢ φοιτητοῦ, πρόσκλησις
εἰς συνέντευξιν ἀφεύκτως μέχρις ὠρισμένης ὥ-
ρας, πρόσκλησις εἰς τὸ τηλεγραφεῖον πρὸς πα-
ραλαβὴν τηλεγραφήματος, δῆλωσις ὅτι ζη-
τοῦνται ἐπ' ἀμοιβῇ τὰ γραπτὰ τοῦ δεῖνος κα-
θηγητοῦ· πάντα δὲ ταῦτα ἐπικολλῶνται μὲ
ὑστίαις ἐρυθρᾶς, πρασίνας, κιτρίνας, ροδόχρους,
λευκᾶς, ἀποσπωμένων δὲ βιαίως τῶν χαρτίων
μένουσιν αὐταὶ ὡς ποικιλόχρωμα στίγματα ὧν
τὸ χρῶμα καθιστᾷ θαμνότερον λειψανόν τι χαρ-
τίου ὡς πέπλου καλύπτοντος αὐτάς· ὅποια δρά-
ματα συνταράσσονται ἐντὸς τῶν χαρτίων ἐκεί-
νων ῥακῶν τῶν ποικιλομόρφων καὶ ποικιλοσχέ-
μων, ὅποιοι πόθοι, ὅποιοι ἀγωνιώδεις προσδοκίαι
ὑπ' αὐτὰ, ὅποιοι γοργοὶ παλμοὶ καρδίας φαιδρᾶς
ἀλλὰ καὶ ὅποιοι βωβαὶ μαρτυρικαὶ ὀδύνας! ἐνίο-
τε πεινῶν στόμαχος ἐξαρτᾷ τὴν ἐλπίδα του ἀπό
τινος βιβλίου πωληθησομένου· τάφος πατρὸς
ἀνοίγεται διὰ μιᾶς μεταξὺ δύο στίχων τη-
λεγραφήματος· μητρικὸς ἀσπασμὸς στέλλεται
διὰ μιζύθρας, ἢν ἐκόμισε φεσοφόρος βρακκᾶς ἀ-
ναμμένων ἐν τῷ ἀναδρυτηρίῳ, ἢ ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ
τῶν πατριωτῶν του καφερείῳ· εἰς πλουσίαν
προϊκα στήνονται δίκτυα δι' εὐδοκίμου ὑφη-
γεσίας καὶ ἀναρρήσεως εἰς καθηγεσίαν· ὀλόκλη-
ρος ζῶν πάλλει ὑπὸ τὰ σπαράγματα ἐκεῖνα
τοῦ χάρτου· τὸ δὲ παραλλάσσον τῶν ὀσιῶν
χρῶμα φαίνεται ὡς τὸ ἔμβλημα τῶν ὑπ' αὐτάς
αἰσθημάτων, τὸ ρόδινον ἢ τὸ ἐρυθρὸν ἐκφράζον
τὴν χαρὰν, τὸ πράσινον τὴν ἐλπίδα, τὸ γαλα-
νὸν τὴν ἐπιθυμίαν, τὸ λευκὸν τὸ τίποτε, τὸ
μαῦρον τὴν ἀπελπισίαν!

*
**

Ἄλλοτε τὸ Πανεπιστήμιον ἀνεταράσσετο
πολὺ, ἀνεμίγνυτο εἰς τὴν πολιτικὴν, ἐξέλεγε
βουλευτὴν, ἐξέφραζε τὴν γνώμην του ἐπὶ τῶν
πραγμάτων τῆς πολιτείας, ἐνίοτε δὲ λίαν σφο-
δρῶς ἤτο βαρόμετρον τῆς πολιτικῆς ἀτμοσφαι-
ρας· ἦτο πρῶτον εἰς τὰς συνωμοσίας, εἰς τὴν
ἀπόσπασιν διὰ τῆς βίας ἐλευθέρων πολιτικῶν
θεσμῶν, εἰς τὴν ἐξωσιν ἀτυχοῦς βασιλέως· ἦτο
ἢ καρδιά τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔπαλλε δι' ὅλην
τὴν Ἑλλάδα· ἐν τοῖς Προπυλαίοις του συνεκρο-
τοῦντο συλλαλητήρια διὰ τῆς λόγῃς δια-
λυόμενα· τῶρα δὲν κοχλάζει πλέον ὁ ἐνθουσια-
σμὸς ἐν αὐτῷ, τὸ φλογερὸν καμίρι τοῦ ποιητοῦ
δὲν ἐκπέμπει πλέον πεπυρωμένους σπινθῆρας·
τῶρα τὴν ἐνθουσιώδη ἐκείνην πολυπραγμοσύ-
νην ἀντικατέστησεν ἡ ἀμεριμνησία ἢ ἡ περὶ
τοῦ συμφέροντος ἐνασχόλησις, τὴν περὶ τῶν ὀ-
ρίων τῆς πατρίδος μέριμναν, ἢ περὶ τῶν ὀρίων
τῆς ἰδίας ὑπάρξεως· τὸ Πανεπιστήμιον ἀπὸ
καρδίας μετεβλήθη εἰς κεφαλὴν· δὲν πάλλει,
σκέπτεται· κατὰ τινὰς τοῦτο δὲν εἶνε τόσον
κακὸν ὅσον κοινῇ νομίζεται· τούναντίον· ἢ ἐ-
πιστήμη ἔχει κεφαλῆς ἀνάγκην· ἀλλὰ τί; μὴ
δὲν θερμαίνεται ἢ κεφαλὴ αὕτη ἅμα ὡς πυρί-
τιδος ὁσμὴ διαχυθῆ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἅμα
ὡς κροτήση λαχταριστὰ τὸ ἐπαναστατικὸν πυ-
ροβόλον; ἢ ἀπαθὴς αὕτη νεολαία ἐπὶ τίνοσ
δούλου βράχου μας, ἐντὸς τίνοσ σαλαβωμένης
φάραγγός μας δὲν ἔρρανε διὰ τοῦ αἵματός της
τὴν δάφνην ἢ τὴν ἰτέαν τῆς ἐλευθερίας; πότε
τὸ σκεπτικὸν Πανεπιστήμιον καθυστέρησε τὸν
μέγαν του φόρον;

*
**

Πόσον γοργὰ παρέρχονται τὰ ἔτη τοῦ φοι-
τητικοῦ βίου! μίαν πρῶταν ὁ φοιτητὴς παρα-
τυρεῖ ὅτι ἀπέπτησαν ἤδη τέσσαρα ἔτη, ἐπὶ τῶν
πετρύγων των παραλαβόντα τὴν δροσερωτέραν
του νεότηταν, καὶ ὅτι πρέπει νὰ καθήσῃ μετ'
ὀλίγον εἰς τὸ σακμὶ, διὰ νὰ λάβῃ τὸ χαρτί
(τὸ δίπλωμα).

Ὁ φιλόπονος φοιτητὴς—πέννης ἢ μεγαλειπῆ-
βουλος—προσέρχεται εἰς τὸ σακμὶ διὰ τῆς
εὐθυάτης ὁδοῦ· ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπικούρειος διὰ
τοῦ δαιδάλου τῶν σφαιριστηρίων, τῶν ζυθοπω-
λείων, τῶν ἀγυιῶν τῶν Ἀθηνῶν, ἐν οἷς διέχυσε
τὴν φαιδρότητά του, τοὺς κώμους του καὶ τοὺς
κιθαρισμούς του, δι' ὅλων τῶν περιστροφῶν καὶ
περιπλανήσεών του ἐννοεῖ ἐπὶ τέλους νὰ φθάσῃ
καὶ οὗτος εἰς τὸ σακμὶ· ἐνίοτε ἢ φωνὴ τῆς
μετανοίας ἐγείρεται ἐνδοθεν, ἐκ τῆς συνειδή-
σεώς του, συχναίς ἐρχεται μακρόθεν ἐντὸς ὀρ-
γίλης πατρικῆς ἐπιστολῆς· ὁ φοιτητὴς τότε
στρεφόμενος πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ παρατηρῶν τὰ
εὐτυχῆ του ἔτη

ὡς ἀν διωγμένος βασιλιάς τὰ πρῶτά του παλάτια
ἀποχαιρετίζει αὐτὰ μετὰ συγκινήσεως καὶ δι-

ευθύνεται πρὸς τὸ δωμάτιόν του κρατῶν ὀγκώδεις τινὰς τόμους ἐντύπους, λιθογραφημένους καὶ χειρογράφους, καὶ ψιθυρίζων μετὰ τοῦ φίλου ποιητοῦ ὅστις ὕμνησεν ἄλλοτε τὸν φοιτητήν :

Καὶ λοιπὸν οἰκτείρατέ με
Εἶς τὸ πέμπτον ἔτος φθάνω
Τὴν φαιδρᾶν ζωὴν μου χάνω.
Ἡ μελέτη μὲ καλεῖ.

Κλαύσατέ με κλαύσατέ με
Μ' ἐγκατέλιπ' ἡ φαιδρότης
Τῆς μελέτης ἡ ὀχρότης
Τὴν μορφὴν μου ἀπειλεῖ

Φεῦ ! ὡς ὕνειρον ὦρατον
Τέσσαρα παρήλαον ἔτη
Καὶ νομίζω πῶς εἰσέτι
Λέγομαι πρῶτος ἐτής·

Χαίρετέ μοι τώρα πλέον
Ἦ χαρὰ καὶ εὐθυμία
Ἦ τῶν φίλων μου χορεία
Μελετᾷ ὁ φοιτητής ! 1)

Καὶ κλείεται ἐν ἀποκέντρῳ δωματίῳ μὲ ζῆλον ἀσκητοῦ θέλοντος νὰ ἐξιλεώσῃ τὰς ἀμαρτίας τοῦ παρελθόντος· ἐνίοτε μόνος, συχνὰ μετὰ τινος συμφοιτητοῦ· διὰ μιᾶς ἐγένετο ἄλλος ἄνθρωπος· ὁ πλήρης τῶσων γοητευτικῶν φωνῶν θόρυβος τῆς πόλεως δὲν ἐξικνεῖται πλέον μέχρι τῶν ὠτων του· κεκλιμένος ἐπὶ τραπέζης μὲ τὸ πανταλόνιον μόνον, τὸ ὑποκάμισον καὶ τὰς ἐμβάδας προσπαθεῖ ν' ἀναρτήσῃ ἐκ τῆς μνήμης του ὅσον οἶόν τε περισσοτέρους ὄρους, νὰ στουμπώσῃ ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου του ὅσον οἶόν τε περισσοτέραν ἐπιστήμην· τὴν φαιδρότητα τοῦ μειδιᾶματός του, τὴν ζωηρότητα τοῦ βλέμματός του τὴν ἀφῆκεν ἔξω, μετὰ τῶν τεσσάρων ἐτῶν, ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Ἀθηναίων· τώρα αἱ σελίδες ἐφ' ὧν κύπτει ἀντανακλωσὶ τὴν σοβαρότητα των ἐπὶ τῆς μορφῆς του· ἐνίοτε ἡ Ἀνάμνησις ἐρχομένη προσπαίζει προκλητικῶς μὲ τὸ δρύφακτον τοῦ παραθύρου του προσκαλοῦσα αὐτὸν νὰ ἐξέλθῃ, ἢ ἡ Ἀπόλαυσις κρούει δι' ἐλαφρῶν αὐπημάτων πλήραν ὑποσχέσεων τὴν κενδραλομένην θύραν του ὅπως τῇ ἀνοίξῃ· ἀλλ' ὁ φοιτητὴς διὰ σιδηρᾶς θελήσεως καθηλοῦται ἐπὶ τῆς καθέκλας του καὶ διὰ μιᾶς σελίδος Πολιτικῆς Δικονομίας ἢ Ἐγχειριστικῆς, ἢ Φαρμακολογίας, ἢ Λατινικῆς γραμματικῆς ἐντόνως ἀπαγγελλομένης τρέπει εἰς φυγὴν καὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην.

*
* *

Καὶ ἀφ' οὗ ἐπὶ ἐβδομάδας μείνη ἀξύριστος, ἀφ' οὗ τὸ καμινέτον του τῷ ψῆσῃ ἑκατοντάδας καφέδων, ἀφ' οὗ ἀποκαρῶθῃ μὴ εἰζεύρων τί εἰζεύρει καὶ ὁ νοῦς του ἀποπλανηθῇ ἐντὸς τοῦ

ἰδίου του ἐγκεφάλου, ἀφ' οὗ λησμονήσῃ τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηναίων, ἀφ' οὗ ἐν τῷ μεταξὺ μετ' ἄλλων δέκα ἐνέκ δῶση γραπτὰς ἐξετάσεις καὶ καταθέσῃ τὸ ἑκατοντάδραχμον παράβολον καὶ λάβῃ ἓνα ἀριθμὸν πρὸς ἐξετάσεις, προσέρχεται τέλος μίαν ἡμέραν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, συγκεκινημένος ὡς μαθήτρια, καὶ κάθηται εἰς τὸ σκαμνὶ πρὸ τῶν σοβαρῶν μορφῶν τῶν καθηγητῶν του, καὶ μετὰ ἐνὸς τετάρτου ἢ ἡμισείας ὥρας ἐξετάσιν καὶ ἀγωνιώδη εἶτα προσδοκίαν ἐκτὸς τῆς αἰθούσης μετὰ τῶν φίλων του, διὰ τοῦ στόμακος ἐνὸς κλητῆρος τοῦ Πανεπιστημίου ἀνακηρύττεται διδάκτωρ μετὰ ἢ ἄνευ ἐπαίνων— ἂν δὲν ἀνακηρυχθῇ προλύτης ἢ δὲν ἀποροφθῇ—καὶ τὸ λαμβάνει τέλος ἀλλόφρων ἐξ ἀγαλλιᾶσεως τὸ ποθητὸν ἐκεῖνο δίπλωμα. Τὸ διπλῶνι ἐν τῷ θυλακίῳ του ὡς πολυτιμότητην μετοχὴν τῆς Τραπεζῆς τῆς Εὐτυχίας· καὶ ἐν τῇ μέθῃ τῶν ἐλπίδων του φαντάζεται ὅτι τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο τοῦ χαρτίου θὰ τηρήσῃ πάσας τὰς ὑποσχέσεις του, ὅτι πάνοπλος δι' αὐτοῦ θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ θὰ κατακτήσῃ τὰ πάντα. Ἦ πτωχέ μου, πτωχέ μου διδάκτωρ, ἢ ἐργασία, τὸ καθήκον, ἢ ἀφοσίωσις, ὁ πλοῦτος, ἢ δόξα, ὄλα, ὄλα εἶνε ἴσως πρὸ σου· ἀλλὰ ποσάκις ἐν τῷ βίῳ σου ὅταν αἰσθανθῆς τὴν ἀνάγκην τῆς εὐτυχίας, θὰ στρέψῃς τὴν κεφαλὴν σου πρὸς τὰ ὀπίσω, πρὸς τὰ ἀμέριμνα καὶ θορυβώδη ἀλλὰ γοργῶς πτερυγίσαντα φοιτητικὰ σου ἔτη, τὰ ὅποια ἀφίνεις μὲ τὴν χαράν !

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ.

Ἐκ τινος ἐπ' ἐσχάτων ἐκδοθέντος ἐν Παρίσις βιβλίου περὶ Ἀγγλίας καὶ τῶν συγχρόνων ἠθῶν αὐτῆς ἀπεσπάσαμεν τὸν ἐπόμενον περίεργον καὶ εὐφυᾶ χαρακτηρισμὸν τῶν Ἀγγλων.

Ο ΑΓΓΛΟΣ

Ἦ ὁ Ἀγγλος ἔχει ἰδιάζουσαν ἱκανότητα νὰ ἐγκαθιδρύεται πανταχοῦ ἐν ἀνέσει. Οὐδὲν ἐκπλήττει, οὐδὲν ἀναχαίτιζει αὐτόν. Ἦν κατ' ἐξοχὴν κοσμοπολίτης ἐγκαθίσταται ἐν πάσῃ χώρᾳ ὡσεὶ ἦτο οἰκεία αὐτῷ. Ἐὰν τῷ ἐπιτρέψῃς νὰ καταλάβῃ ἐνὸς ποδὸς ἕδαφος ἰδικόν σου, θὰ τὸν ἴδῃς μετ' ὀλίγον καταλαμβάνοντα τὸ τετραπλάσιον. Ἐν πόλει τινὶ τῆς Νορμανδίας, ἢν εἶχον ἐκλέξει πρὸς κατοικίαν πολλὰ ἄγγλικαὶ οἰκογένειαι διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῆς καλλονας, ἱατρός τις παρεχώρησε τὸ ἡμισυ εὐρυτάτου ἀγροῦ του εἰς οἰκογενεῖας ἀγγλικὰς πελάτιδᾶς του, ὅπως παίξωσι τὸ προσφιλὲς αὐτοῦς cricket, δι' ὃ εὐρον τὸν ἀγρὸν καταλληλοτάτον. Δὲν παρέρχονται πολλὰ ἡμέραι καὶ ὁ ἱατρός λαμβάνει τὴν ἐξῆς σημείωσιν· «Οἱ μετέχοντες τοῦ παιγνιδίου cricket διαβιβάζουσι τὰς φιλικὰς των προσήσεις τῷ ἱατρῷ κ. Η*,